

HEEBERÉO

Heeberéómu éllevu

caátúnúmeíháami

Píivyéébe Ílji téeveri míamúnáama ihjyuváne

¹ Éjyuváhjáa Píivyéébe ihjyuvahjycyá méihdé múnáaúvuma páhduvaré nénehji íhjú uubálla múnáadívú íbóhówajcárónej téeveri. ² Áánetu ícyooca íjcyané míamúnáama ihjyúvaabe Ílli Jetsocrijtoj téeveri. Aanéhjáa dííbyej téeveri páneere múhdúné tsíeméné ípívyéjtsóne dííbyé hójtsí pañévú pícyoobe téené avyéjuube díbye íjcyaki. ³ Aabéhjáa Cááni Píivyéébeke bóhówajtsoobe meke újyetsó muhdú díbye íjcyane. Áábedítýú dííbyé ámítsaráhcó bóhówaúcunúúbé íhtsútuube íjcyáabe tájpi páneere íjcyáhi. Muuráhjáa idsíjíveneri méimítýuháñé íímíbájhóne Cááni éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco díbye ávyéjuuténe.

Níjkyéji múnáá ehnííñevu Píivyéébé Hajchi ávyejúúne

⁴ Aabe níjkyéji múnáá ehnííñevu íhtsútuube Cáániye Píivyéébe dííbyeke ávyéjútsoóbe. ⁵ Tsáháhjáa muurá mújyú díbye tsáápiikye níjkyéji múnáadítýú néétune:
Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke o ávyéjujtsóhi.
Áhdurée tsá díbye dííbyedítýú néétune:
Dííbyéj caani o íjcyánéllii tájtsíméné dííbye.

⁶ Áronáacáhjáa ihdyu Íllíkya apáábyéré ihtsútuube íjcyáábeke ííñujívú íbóhówajcáróóbedítýú neébe: Óví pámeere tahñéjté níjkyéji múnaa Hájchíwúuke íávyéjújtsóóbeke duurúváhi.

⁷ Áánetúhjáa ihdyu diitye níjkyéji múnáadítýú neébe: Tápiáábojte níjkyéji múnaa kíjyebádu. Áhdure cúújuwádú diitye.

⁸ Téhduréhjáa tsiiñe Íllídityu neébe:

Uu ihtsútuube Píívyéébe u íjcyáábé avyéjú tsá múijyú níjkéváityúne. Aabe ímiáábé u íjcyaaabe muhdú tene íjcyadújuco míamúnáama u méénuíñe. ⁹ Muurá ímiáábé u íjcyánéllii tsá ímityúné u ímíllétúne. Áánéllii oo Dípiivyéébé o íjcyaaabe uke pámé ehniíñevu ó píááboó ííne imíjyaú u íjcyaki.

¹⁰ Téhduréhjáa tsiiñe dííbyedítýú neébe:

Uu ihtsútuube ávyéjuube u íjcyaabée ú ípívyejtsó páneere íévéhóówari íjcyánéhjima ííñuji. ¹¹⁻¹² Áronéhjí wágóóóveé wájyamu nójcanújá wágóoovédu. Ehdu tenehji u wáágóóné boone béhnéréjuco u ípívyéjtsóíñe éhne múúne wájyamu nójcanúné boone béhjáréjuco ditye cápáyoácódu. Áronáa ihdyu dííjtsaméi tsá múijyú cápáyoóovéityúne. Áhdure tsá múijyú muhdú u íjcyáityúne.

¹³ Téhduréhjáa tsá múijyú dibye tsáápikye níjkyéji múnáadítýú neétune:

Íchihvúi táúniúvú diicya dímunáake úúma o táhjáne hajchóta.

14 Muurá diitye níjkyéji múnaa Píívyéébé piáábojte íjcyame tsá íjpííma íjcyatúne. Aame panévatúré piáábohíjcyá pájtyetéímyeke.

2

Tsá meíhvéjtsóityú mepájtyetéíñe mecáhcujsóne

¹ Áánéllii metsu téíibúwá meíjcyáne ímíñeúvú meuráávye íñe mepájtyetéíñe uwááboju melléébohíjcyáne téénetu memújtátuki. ² Éíjyuúvúhjáa muurá diitye níjkyéji múnáaj tééveri Píívyéébe úwáábohíjcyá ímí tehdújuco. Aanéhjáa tsaate lléébotúmé ímityúné méénuhíjcyámeke tééne hallútú ícúbáhrahíjcyaaabe. ³ ¿Aane íñe teenéjuco mepájtyetéíyóneri meíícúvétúhajchíí múhdutú mepájtyéteéhi? Muuráhjáa dííbyere Ávyéjuube Jetsocríjtó úúballé tsúúca teene mééma imyéénune. Ááné uwáábojúu lléébotújkénúmé méhdivu pajtyétsóhi. ⁴ Áánevéúu Píívyéébe meke ímíñeúvú waajácútsó páhduváré nénehji méénúráíturóné imyéénúneri. Muuráhjáa dííbyeke cáhcújtsómé pañévú Íapííchó ipícyóónej tééveri páhduváré piáábohíjcyaaabe muhdú íjtsúcunúdu.

Jetsocríjtó míamúnáajpídyú íjcyane

⁵ Áronáacáa tsá díbye néétu béhné iíñújiri meíhjyúvahíjcyaji ípívyéjtsoji níjkyéji múnáa hójtsí pañévú ipícyooíñe. ⁶ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

¿Aca muhdú ííwámedi míamúnáadi ú
íjyácunúhíjcyáhi? Áhdure ¿muhdú ííwáábedi
Míamúnáajpídívúu ípívyéévéébedi ú

ijyácunúhijcyáhi? ⁷ Muuráhjáa díbyeke ú picyóó wahájchotáwu dibye níjkyéji múnáá ihsútú lliñévuréjuco ijcyaki. Áróobekée bóónétu u ávyéjújtsóne ú picyóó páné avyéjuubéré dibye ijcyaki.

⁸ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu néene páneere Críjtó hójtsí pañe íjcyane. Áronáa tsáhái panévárez díbyé hójtsiri íjcyatúne. Íjcyaiñéi ihdyu múijyú páneere díbyé hójtsiríyéjuco íjcyane. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe díbyeke wahájchotáwu picyóó níjkyéji múnáá lliñévuréjuco míamúnáa wájuryi dibye idsíjiveki. Ároobe icyooca ílluréjuco ávyéjuuténe.

¹⁰ Díbyej téeverí páneere Píívyéébe ípívyejtsó téeneri iávyéjújtsámeíki. Áánéllihyé mewájuryi díbyeke íhvéjtsóobe Mepájtyetétsoobe íjcyabe ícúbáhrámeínej téeveri meímíbaávyeki. ¹¹ Aame díbyema tsané nahbémuréjuco meíjcyame tsaapíikyéré mécaanívahi. Áánéllii Píívyéébé Hajchi tsáhájucó meke núcojpíllétú tsúúca íñahbémú meíjcyámeke. ¹² Muurá díbyé waajácúháámitu néeneé:

Uke ó bóhówájtsoó táñahbémudívu. Aame tsaméhjí uke muha medúúruváné mémátsívahíjcyááhi.

¹³ Téhdure néeneé:

Píívyéébedívú ó cátsípáávehíjcyááhi.

Téhdure tsiiñe néeneé:

Tsúúca okée Píívyéébe náhbénúmema oó.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu.

14 Muurá iñe miamúnaa meijcyadúrée idyé Jetsocríjtó ijcyá ípííma, ityujpácyoma. Ehdúu miamúnáájpidívú ípívyéévéne dsíjiveebe mépée mewágóóóvéiyónejcúvú meke íbúwátsohíjcyaaabe Naavéneke ityáhjaki. 15 Ehdúu dííbyé hójtsí pañétú meke pájtyetétsoobe mewágóóóvéiyónetu. 16 Tsáháa Críjto tsáátu níjkyéji múnáake ípíááboki. Tsaabée Aavaráaúvúj tsiménémúhaabe meijcyámeke ípíááboki. 17 Áánélliihyée miamúnáájpidívú ípívyééveebe ímiá lluuwáábé íjcyaaabe iñe muhdú meícyahíjcyáné iwáájácu méhdi ídáátsóvéne máhallúvú Píívyéébeke piáábó ityáúmeíki. Aabée mewájuryi pájámeíbyedi ícúbahrámé méimítyuháñé íábájíívemeíki. 18 Téhdurée dííbyeke Naavéné máváríjchóneri ícúbáhrámeíñéllii waajácuube muhdú ténehji meke dómácohíjcyáne. Aabe piivyété meke téénetu ípíaabóne.

3

Moitséé ehnííñevu Jetsóó ávyejúúne

1 Ehdú teéne, ámuúha táñahbému. Áánéllii Píívyéébeéjté meijcyame metsu ímiñeúvú meuráávyé uwááboobe Jetsocríjtóke, dííbyeke meuráávyehíjcyánéjcu lluuwáábé pañétúejpi íjcyáábeke. 2 Muuráhjáa Píívyéébe dííbyeke níwáávéne wákimyéi tsaímíyé níjkévaabe Moitsééúvukéhjáa díbye ihñéjtedívú níwáávémeke díbye tsaímíyé téhmehíjcyádu. 3 Árónáa ihdyu Moitsééúvú ehnííñevu avyéjúúllémeíbyé páneerée

dibye ípívyéjtsónéllii éhne múúne jaa méénuube tééjá ehniíñevu ávyejúúllémeidy. ⁴ Muurá miamúnaa jaa meenúhi. Áronáacáa ihdyu páneere Píívyéébere ípívyéjtsónéllii éhniíñevu diibye avyéjúúhií. ⁵⁻⁶ Ehdu muurá Críjto Moitséeúvú ehniíñevu ávyéjújtsámeíhi. Muuráhjáa dííbyeúvú Píívyéébeéjté jahdu néémeke ímí téhmehíjcyáhi. Ároobée dííbyé ïcúve múnáajpíye. Áánetu ihdyu Ílli Críjto dííbyeéjté avyéjuúbe. Áábedítyúu muurá diibye Moitséeúvú meke úúballéhi. Aane ímiáané dííbyeéjté meíjcyame dííbyedívú mecátsípáávène nihñéétsihvúré ímí dííbyeke meúráávyéhajchíí tsaímíyé méíjcyááhi.

Píívyéébeéjté tsaímíyé íjcyane

⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé Apííchó túkevéjtsóneri dííbyé ihjyú uubálle múnáajpi néehíí:

Píívyéébe o íjcyabe ámúhakye o nééne melléébo.

⁸ Tsá múu oke táhjálletú éhnée ámúhá ihde múnáaúvú íñéubá píívyétúné iíñújiri íjcyácooca oke dáríívehíjcyádu. ⁹ Ehdúu téhulle íjcyame dáríívémeíhijcyá 40 píjcyá

hajchótá diityémá méénúráítyúronéhjí o méénuhíjcyané ájtyumíjúcooróme. ¹⁰ Aanée oke cáyobáávatétsoobe diityédítyú o néehíí:

“Íjtsaméí tútávaavémé tsá ímíllétú diityéké o túkévéjtsóné illéébone.” ¹¹ Ehdúu diityédívú

o cáyobáávaténe ímiáánetúré o néé diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nehíjcyátsihvu ditye úújetéityúne.

Ehdúhjáa Píívyéébé waajácúháámitu dííbyé ihjúy uuballe múnáajpi néé dííbyé Apííchóré túkévéjtsóneri.

¹² Ahdícyane tsáma téibúwá méjcyaco, ámuúha táñahbé muj. Ámúhá íjtsaméí métútáváávedí diibyéjucó ímiá Piivyéébé íjcyáábeke ámuha mecáhcújtsónetu ámuha memújtátuki. ¹³ Múu tsápítsójcatsí teenéjucó icyooca méjcyarááhori méjcyané hajchótá ímityúné ámúhakyé imújtátsótuki. ¹⁴ Muurá tujkénutújucó nihñéétsihvúré tsaímíyé Píívyéébedívú mecátsípáávéne dííbyeke meúráávyéhajchíí íñé imíjyaú Críjtoma méjcyáá íavyéjuri. ¹⁵ Áánéllíi máábájívedí Píívyéébe íwaajácúháámitu íllu nééneé:

Píívyéébe o íjcyaaabe ámúhakyé o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjalletú ámúhá íhdé múnáaúvúu oke táhjalleshíjcyádu.

¹⁶ ¿Acáa caatyé Píívyéébeke ímityú dáríívehíjcyáhi? Muuráhjáa Ejíhto múnáá hójtsí pañétú Moitséeúvú íjchívyetsómé Píívyéébeke ímityúné dáríívehíjcyáhi.

¹⁷ ¿Acáa caatyedí Píívyéébe icyááyóbáne ícúbahrá 40 píjcyá hajchóta? Diityéree muurá ímityú níjcaúvú úújetémé íñéubará píívyétúné iñújvu dsíjívehíjcyáhi. ¹⁸ ¿Acáa caatyéké neebe tsaímíyé diityéké ipícyooíñé íñéérótsihvu ditye úújetéityúne? Diityédityúree ehdu neebe ditye dííbyeke lléébohíjcyátúné déjúcotu. ¹⁹ Áhdújucóo muurá tsá ditye úújetétú díbyéé diityéké néhíjcyátsihvu ípyéé icyáhcújtsótúnéllííhye.

4

¹ Áhdure muurá icyooca mééma ijcyájúcooróné Píívyéébe meke nehijcyané tsaímíyé dííbyema maávyéjuutéiyóne. Áánéllii téiibúwá méijcyaco téeneri mebáñúmeítyu dityéhjáa báníúmeídyu.

² Muuráhjáa diityéké iúwáábohíjcyádúré icyooca Píívyéébe méhdivu muhdú mepájtyetéíñé uwááboju bóhówátsohíjcyáhi. Aane muurá dityée íjcyadúré melléébójúcoorómé mecáhcújtsótúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábóityúne. ³ Áánetu ihdyu ímiááné cáhcujtsómé tsaímíyé íjcyáá Píívyéébema. Muurá cáhcújtsótúmedítyú neébe:

Cáhcújtsótúmedívú o cáyobáávaténe o néé mújyú ditye úújetéityúné diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

Ehdúhjáa cáhcújtsótúmedítyú neebe ííñújñí ípívyéjtsóijyújuco pámeere míamúnaa íñé imíjyaú dííbyema íjcyaiñé íñéijyu. ⁴ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Páneerée Píívyéébe íwákimyéí iníjkévátsohdyu ⁷ coojívá úújetéjcoójí illuréjuco wáyéeevéne.

⁵ Áhdure nééne cáhcújtsótúmedítyu:

Tsá mújyú ditye úújetéityú diityékée tsaímíyé o pícyooíñé o nétsihvu.

⁶ Árónáa ijcyámé tsaate pajtyeté uwááboju icyáhcújtsóne ímí Píívyéébema íjcyame. Áánetúu tujkénú téené uwááboju illéébójúcooróné cáhcújtsotúmé illure báníúmeíhi. ⁷ Áánélliihyée Píívyéébe meke íyaahóvú íajcúrááhorí Dabííúvuj tééveri íwaajácúháámitu nééhií:

Píivýéébe o íjcyaaabe ámúhakyé o nééne melléébo. Tsá múu oke táhjálletúne.

Ehdúu Píivýéébe néé íwaajácúháámitu. ⁸ Aanée muurá méíhdé múnáaúvuke tsaímíyé ipícyooíñé iñééne Jotsoéeúvuj tééveri imyéénuca tsáhájucó Dabíiúvuj tééveri mééma dibye íhjuvúváityuróne.

⁹ Áánéllii muurá íjcyánéi méúmíwari tsaímíyé Píivýéébema meíjcyaiñe. Tsáhái mééma tene pánéévetú mekéé íajcuíñé dibye nééneé.

¹⁰ Muurá ihdyu dííbyema tsaímíyé meíjcyácooca ílluréjuco mewáyéééveíñé dibyée panévareé ípívyéjtsóné níjcáutu wáyéeevédu. ¹¹ Áánéllii metsu tsaímíyé Píivýéébeke meúraávye ímí dííbyema meíjcyá méíhdé múnáaúvúhjáa báñúmeídyú mebáñúmeítyuki.

¹² Muurá dííbyé íhju íhtsutúné íjcyánéllii páneere míamúnáá íbúwá íjtsaméi bóhówajtsó éhne múúne nítsúwari tsíeméné mewáhdahíroné pañe muhdívané íjcyane maájtyumídu. ¹³ Dííbyerée páneere ípívyéjtsónéllii tsá íná dííbyedívú téévetúne. Páneere muurá waajácuúbe. Áábé úmíwari meíjcyácooca páneere mééma ímíbájchóiiibe muhdú meícyahíjcyáne.

Jetsóo páñétúejpi llúúváábe íjcyane

¹⁴ Áábé Hajchi muurá Jetsocríjtó páñétúejpi méhlluuváábé íhtsútuúbe. Aabe dííbyema íjcyaaabe máhallúvú píáábó táúmeíhijcyáhi. Áánéllii metsu ímíñeúvú dííbyeke meúraávyeke. ¹⁵ Muurá meke íídaatsólléne píáábohíjcyaaabe mávaríjchojúúnevu metáhjátsámeítyuki. Muuráhjáa téhdure íjñiri

iíjcyácooca ténéhjiri íícúbáhrámeíñéllíí waajácuube muhdú meícúbáhrámeíñe. Áronáacáa ihdyu tsá dibye ímityúné méénutúne. ¹⁶ Ahdícyane cáhawáá metsu dííbyedívú mecátsípáávéne Píívyéébeke piáábó metáúmeí méhdi íídáátsóvéne meke dibye ipiááboki.

5

¹ Muurá mee míamúnáadítýú páñétúejte llúúvájte íjcyáímyeke meménuhíjcyámé ityújkevééllémeke ditye Píívyéébema tsaaté hallúvú íhhyúváne dííbyeke íícúvéné iyámeke icyóvájtsó diityé imítýú iábájíívemeíki. ² Áronáa llúúváabe íjcyároobe míamúnáajpi íjcyánéllíí waajácú muhdú mávaríjchó íjcyane. Áánéllíi tsaate ímíñeúvú wáájácutúmé mújtámeke piivyéteebe chooco iúwaabóne. ³ Aabe tujkénú íhyallúvú Píívyéébeke íícúvéné iyáábeke cóvajtsó ímítýú iábájíívemeíki. Ááné boonétú tsíjtyé hallúvú méénuube diityé imítýú iábájíívemeíki. ⁴ Tsá tsaapi iiye méménúmeítýuró llúúváábedívu. Píívyéébere ihdyu ityújkevééllémeke téénevu picyóó Aróóúvukéhjáa ipícyohdu. ⁵ Ahdúu Críjtoke Píívyéébere picyóó páñétúejpi llúúváabe dibye íjcyaki. Tsáháa iiye dibye méménúmeítýúne. Áábedítýú muurá neebe íwaajácúháámitu: Uu Hájchíwu u íjcyáábeke uke ó ávyéjutsóhi. ⁶ Téhdure tsiíñe neébe: Uke ó picyóó níjkéváitýúné íhtsútuube llúúváabe u íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Ehdu Píívyéébe néé íwaajácúháámitu Críjtodítyu.
 7 Aabée Críjto íjiri íjcyácooca Cááni Píívyéébema ávyétá ihnáhó kímóóveebéré ihjyúvahíjcyá díbyée dsíjívéíñetu dibye muhdú íñéhajchíí díbyeke ipájtyetésoki. Áronemáhjáa íhvéjtsámeíbyé muhdú dibye ímillédú díbyema tene ipájtyeki. Áánéllíhyéhjáa Píívyéébe díbyeke píaabóhi.
 8 Aabée muurá díbyé Hajchi íjcyabe páñetu ícúbáhrámeíñéllí waajácú muhdú mecáhcujtsóne. 9 Ehdúhjáa ímiáábé íjcyánéllí mepájtyetéíñe méenuube díbyeke cáhcujtsómé muhdú íjcyáityúmeréjuco díbyema íjcyaki.
 10 Áánéllíhyéhjáa Píívyéébe díbyeke pícyóó íhtsútuube páñétúejpi llúúváábe dibye íjcyá Mekitsedéé íjcyadu.

Mecáhcujtsóné meíhvéjtsómé úmíwa ápíchó nééneé

11 Íjcyaroné téénetu mítyane ámúhake o úwáábóiyóne. Áronáa tsáhájuco ámúhake o úwáábóityú tééneri ámuha meíícúvehíjcyátúnéllíhye. 12 Tsáhájuco bójte ámuha meíjcyájúcóóturóne. Muurá ícyooca ámuha tsíjtyekéréjuco meúwáábóiyóne. Áronáa muhdú íhvane ámúhake túhuutúné piéénéréi tsiíñe ó úwáábohíjcyá éhne múúne tsíímene majcho méénútutsi tsanééré mújpañe óóvedu. 13 Aane ehdu tsíímenédú nééme tsáhái ímíñéúvú wáájacutú muhdú ímiájíjtó meúráávyéiyóne. 14 Áánetu ihdyu kéémejte tsanééréjuco majcho méénudu nééme tsúúca waajácú ímítyúnetu keená ímiááné íjcyane.

6

1-2 Áánéllii metsu ímíñeúvú Píívyéébé uwááboju meúraávye éhnííñevu ténejcu mewáájacuki. Tsá apááñeriyé meíhjuúváityuró Píívyéébema meímíbbáavye meíjtsaméí mecápáyóóvéneri, dííbyeke mecáhcujsómé ímítyunéhjí meméénúné déjúcotu mewágóóóvéiyóneri, metsójsótsámeíñeri, cahcújtso múnáá hallúvú méhójsine mepícyóóne dííbyeke piáábó metáúmeíñeri, medsíjívémé mebóhííñeri, dibye muhdú meícyahíjcyané méema ímíbbájchóíñeri. Éhdúneri tsá apááñeriyé tsúúca Críjtodítúyú íjcyané uwááboju mewáájacúneri meíhjuúváityuróne. ³ Aane óvíi meke piááboobe éhnííñevu tsiñehjí mewáájacuki.

⁴ Muurá dííbyé uwááboju tsúúca iwáájacúné ímí íjtsúcunúné úráavyémé pañe ijcyájucóóné dííbyé Apíícho. ⁵ Aame tsúúca waajácú dííbyé íhnáhoori béhjíréjuco ííñuji cápáyóóvécooca muhdú meíjcyaiñe. ⁶ Árónáa ihdyu téénetu ávyéta mújtá imyéénúhajchíí tsáhájucóo dítye mújyú tsiíñe ímíbbáavyéityúne. Ehdu dáríívémeímyé Píívyéébé Hájchikye múu tsiíñe dsíjívetsódú meenú míamúnáake dííbyedívú iúúhívatétsóneri. ⁷ Áánetu ihdyu ímíááné dííbyeke cáhcújtsómeke ímí íjtsúcunúúbé éhne múúne tsáápi bájtsó níjyaba píjájchóneri imíwu ííñene dibye íjtsúcunúdu. ⁸ Áánetu éhne ímí ííñuji néérótsihdyu tsanééré bñiva ííñedu ímítyú Píívyéébeke meúraávyeíhajchíí cújúwá pañévú meke waagóóíbye.

Tsaímíyé meíjcyaiñé meíjtsone

9 Ehdu iñe ámuñhake ó nehíjcyáhi, ámuúha táñahbémuñ. Áronáacáubá tsá ámuha tehdu meíjcyatúne. Muurá ó waajácú ímí tehjújuco ámuha meíjcyame mepájtyetéiñe. 10 Muurá Píívyéébe ímiáábé íjcyabe tsá ábájíívéityú tehjújuco ámuha mewákímyeíhijcyáne. Áhdure tsá díbye ábájíívéityú tsijtye cahcújtso múnáake ámuha mewájuúne mepíáábóné raahóvú tsíñehji ímiáánéré ámuha meméénuhíjcyáne. 11 Ahdícyane ó imíllé ámuha óóchévetúme meítsohíjcyané íñné imíjyaú meíjcyaiñé méúmíwari íjcyane ámuha téeneri mebáñúmeítyuki. 12 Méóóchévedí téenetu. Ihnáhóóróné pañe ímíñeúvú mécahcújtso éíjyuúvúhjáa tsaate ímí icyáhcuújtso díbye díityéké nehíjcyádú tsaímíyé dííbyema íjcyadu téhdure ámuha meíjcyaki.

13 Píívyéébéhjáa muurá íhtsútuube íjcyánéllii Aavaráaúvuke pañetu iiye néé ímiááné dííbyeke ípiááboíñe. Tsáháhjáa tsaatáj téeveri dííbyeke ípiááboíñé díbye néétune. 14 Íllúhjáa neebe dííbyeke: “Uke panévatúré mítyane ó píááboóhi. Áánéllii díjtsíiménémúhaabe mítyane líyááteéhi.” 15 Ehdúhjáa muurá Píívyéébe Aavaráaúvuke nééne icyáhcuújtso óóchévétuube ítsohíjcyánéllii ímiááné íñéhjújuco dííbyema díbye méénune. 16 Muurá tsáijyu tsaate ímiáánéré íñéécoca íehnííñevu íhtsútúúbe mémé dómajcó tsijtye icyáhcuújtso. Ehdu dííbye mémé dómajcómé ‘óví oke muhdú méénuube o állíhahjíjyu’ íñéénema. 17 Ahdúhjáa ímiááné imyéénuíñé pañetu iiye Píívyéébe néé

ditye icyáhcújtsoki. Aanéhjáa imíllebe diityéké iwáájácútsóné ávyeta iñéhdu imyéénuíñé íjtsaméi cápáyoácótuúbe. ¹⁸ Ahdícyane muurá tsúuca méwaajácu íhtsútuube íjcyabe muhdú iñéhdu méema méénuíñe. Tsá dibye meke állítyúne. Áánéllii dííbyedívú metájpimye tsaímíyé méijcyá ípyée iñéhdu meke dibye ipájtyetétsoki. ¹⁹ Aane mewáájacúmé tsaímíyé dííbyeke meúraavyémé ímí méijcyá éhne múúne cúújúwami dóhjívami íoovéjúcóótumi íjcyadu. Áánéllii tsúuca icyooca mépiivyété meeréjuco Píívyéébema meíhjuváné muhdú pañétúejpi llúúváábe duurúvájá pañévú pañétúétsihvu dííbyema íhjuvahiíjcyádu. ²⁰ Ehdúu meeréjuco Píívyéébema meíhjuváíñé méema Jetsóó ímíbajchóhi. Aabe pañétúejpi llúúváábe íjcyá Mekitsedéé íjcyadu mújyú muhdú íjcyáítyuúbe.

7

Mekitsedéé íjcyadu Jetsóó pañétúejpi llúúváábe íjcyane

¹ Dííbyéhjáa Mekitsedéé Tsááre cóomí avyéjuube íjcyabe idyé llúúváábe pañétúejpíhjáa Píívyéébere pícyoóbe. Aabéhjáa tsáijyu cábuuvé Aavaráaúvúu íhtsútúróméhjike ávyéjutéké ityáhjáétsihdyu méénucátsityu óomííbyedívu. Áábé hallúvúhjáa Píívyéébeke piáábó táúmeííbye. ² Áábekéhjáa Aavaráaúvú ajcú tsáneevu ípyée ityáhjáámé tsíeméné itsívánetu. Áábe mémé Mekitsedéé ‘ímiá avyéjuúbe’ nééiyóne. Áánetu dibyée íjcyacóomi mémé Tsááre ‘íbúwají meíjcyane’ nééiyóne. Áánéllii téhdure dííbye mémé ‘tsaímíyé meke pícyóóné avyéjuúbe’

nééiyóne. ³ Diibyéhjáa Mekitsedée pevétsihdyuré bóhówaavénéllii tsá mewáájácutú díbyée cááníma, tsííjuma, íhdé múnáama, íjcyáhajchííjyu. Tsá mewáájácutú muhdúhjáa díbye ípívyeevéne. Áhdure tsá mewáájácutú díbyée dsíjívéhajchííjyu. Áhdúu muurá Píívyéébé Hajchi páñétúejpi llúúváabe múijyú muhdú íjcyáítyuube bóhówaavéhi.

⁴ Aane méwaajácú ímiáané Mekitsedée íhtsútuube íjcyane. Muuráhjáa méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú íjcyároobe dííbyeke ajcú tsáneevu méénujcátsiyíi íhtsutúmé íjcyáromeke ityáhjáme tsíeménetu. ⁵ Muuráhjáa Moítséeúvuke Píívyéébe néé Revíiúvúj tsíménémúháábedítýú llúúvájte íjcyámeke imúnaa ítsíeménetu iácuhíjcyaki. Ehdúu neebe Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe íjcyame ípiáábójcatsíki. ⁶ Muuráhjáa Mekitsedée Revíiúvúj tsíménémúhaabe íjcyátúróóbeke Aavaráaúvú ajcú itsíeménetu tsáneevu. Ájyúu díbye Aavaráaúvú hallúvú táúmeíbyé piáábó Píívyéébé panévaturé dííbyeke ípiááboíñé néhíjcyáábé hallúvu. ⁷ Tsáháa Aavaráaúvú Mekitsedée hallúvú piáábó táúmeítyúne. Muuráhjáa Mekitsedéeéré táúmeí dííbyé hallúvu. Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvú ehniíñevu díbye íhtsútuube íjcyane. Muurá tsáápi hallúvú ímí díbye íjcyáíñé piáábó táúmeíbyé ehniíñevu avyéjúúllémeíhi. ⁸ Muurá llúúvájteke métsíeménetu maácuhíjcyarómé dsíjíveéhi. Áánetúu Mekitsedée íhtsútuube llúúváabe íjcyáábedítýú Píívyéébé waajácuháámí néé díbye ícyoocápi íjcyane. ⁹ Áánéllii méwaajácú Aavaráaúvúhjáa

Revííj tsiménémúháábedítýú llúúvájte íjcyáímyemájuco ítsíménetu Mekitsedééke ájcune dityéé ájcúiyódú ívane dityéi íjcyátúrónááca. ¹⁰ Téjyúikyéhjáa tsáhái dííbyéj tsiménémúhaabe Revíí tsímávámeítýúne.

¹¹ Aanée Revííj tsiménémúhaabe Aróodítýú llúúvájte íjcyame Píívyéébé taúhbaju meuráavyeneriyé mepájtyetéíñe ímíbájchoca muurá tsáhájuco Críjtoke Píívyéébe Mekitsedééhjáa ícyahíjcyádú íhtsútuube llúúváábedívú pícyoóítýuróne. Áronáacáhjáa ihdyu tsá dibye Aróóuvú íjcyadu néébeke pícyootúne. Tsíhdyuréjucóhjáa néébeke dibye pícyoóne. ¹²⁻¹⁴ Aabée Críjto Máavyéjuube tsá Revííuvú dohjíba múnáajpi íjcyatúne. Muuráhjáa ihdyu Jodáá dohjíba múnáajpíyé íjcyaróóbeke Píívyéébe llúúváábedívú pícyoónéllii ítyaúhbaju cápáyoové tsíhdyuréjuco. Áronáacáa tsá Móitséeúvú néétu tsaate diityé dohjíba múnáadítýú llúúvájte íjcyáiñe.

¹⁵ Áánetu méwaajácú Mekitsedééhjáa íjcyadu íhtsútuube llúúváábedívú Píívyéébe Críjtoke ípícyoónéllii tsíhdyuréjuco ítyaúhbaju cápáyoácóne. ¹⁶ Tsáháa dibye llúúváábedívú mémévatú Revíí dohjíba múnáadítýúu tsaate llúúvájte íjcyáiñe némeihijcyádú dííbyedítýú tene némeíñéllíihye. Muuráhjáa ihdyu memévaabe múijyú muhdú íjcyáítýuubéréjuco íhtsútuube íjcyaki. ¹⁷ Muurá Píívyéébe dííbyedítýú íwaajácúháámitu nééhií:

Uu íhtsútuube llúúváábe ú íjcyá Mekitsedéé íjcyadu múijyú muhdú u íjcyáítýuúbe.

Ehdu Píivýéébe néé díbyedítyu. ¹⁸⁻¹⁹ Muuráhjáa íhdééné taúhbaju Píivýéébe Moitséeúvuj téeveri méenune meuráávyeromé mepájtyetéítyúrónéllii tsíhdyuréjuco mééma dibye teene cápáyoácóne. Áánéllihyéé Críjtoj téeveri meke éhnííñevu píááboobe ímí díbyema meíjcyaki.

²⁰⁻²¹ Muuráhjáa tsíjtyehjí llúúvájte pevéneré memévahíjcyáhi. Áánetúu Críjtoke páñetu Píivýéébere meménú mújyú muhdú íjcyáítyúné lluvváábé dibye íjcyaki. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe ímiáánetúré nééhií: “Uke ó picyóó Mek-itsedéé íjcyadu mújyú muhdú u íjcyáítyuube llúúváábe u íjcyaki.”

Tsáháhjáa mújyú ehdu tsíjtyedítyú dibye néétune. ²² Aabée Jetsóó mééma béhné pityájcoju meenú íhdééné taúhbajúu meuráávyehíjcyáné éhnííñevu tsaímíyé Píivýéébema meíjcyaki.

²³ Muuráhjáa éjyúúvú mítyame llúúvájte íjcyame tsaapi dsíjívécococa tsijpi cápáyoóvehíjcyáhi.

²⁴ Áánetu ícyooca íhtsútuube Jetsóó mújyú muhdú íjcyáítyuube llúúváábe íjcyáábeke tsá múha cápáyoóóvéityúne.

²⁵⁻²⁶ Aabe piivýeté meke ipájtyetétsóné ímiáábé íjcyánéllíihye. Tsá dibye ímityuube íjcyatúne. Áánéllihyéé tsá dibye mújyú ímityúné méénutúne. Aabée Cáání éllevu níjkyejívú ipyééne ílluréjuco ávyéjuuténe. Aabe ícyooca díbyedi tsúúrámeímyé hallúvú Píivýéébeke píáábó táúmeíhijcyá muhdú íjcyáítyúmeréjuco tsaímíyé díbyema íjcyaki.

²⁷ Tsáháa míamúnaa llúúvájte méénuhíjcyádú

dibye méénutúne. Diityéhjáa muurá Píivyéébé úmíwávú tujkénú cóvátsohíjcyá iyáábeke ímítyú iábájíívemeíki. Áané boonétúhjáa botsíi tsíjtyé hallúvú méénuhíjcyámé diityé imítyú téhdure iábájíívemeíki. Ahdúu tsá Jetsóo méénutúne. Muuráhjáa ihdyu tsáneere pañetu iiye pájámeíbyé dityée iyámeke cóvátsohíjcyádú íívane pámé hallúvuréjuco. ²⁸ Muuráhjáa éjyuúvú Píivyéébe Moitséeúvuke néhdújuco ditye míamúnaa ímityúmé íjcyáromedítyú méménuhíjcyané pañétúejte llúúvájte ditye íjcyaki. Áronáacáa ihdyu Píivyéébe ínéhdújuco Ílli ííné imítyú méénútúúbeke pícyoone pañétúejpi llúúváabe dibye íjcyá mújyú cápáyóóvéityuubéréjuco.

8

Jetsóoj téeveri béhné pityájcoju íjcyane

¹ Aane íñe meihjyúvahíjcyánetu éhnííñevu ímí méijtsúcunú pañétúejpi Críjto mélluuváábé íjcyane. Aabe ícyooca íjcyá Cááni Píivyéébé úníuri níjkyéjiri. ² Aabe téhulle íjcyaja duurúvájá pañétú pañétúétsihdyu Cááníkye máhallúvú piáábó táúmeíhíjcyáhi. Tsá míamúnaa méénújari dibye íjcyatúne. Píivyéébere méénújari díibye.

³ Muuráhjáa míamúnáadítyú pañétúejte llúúvájte íjcyame Píivyéébé úmíwávú iyámeke cóvátsohíjcyá tsíjtyé imítyuháñé iábájíívemeíki. Ahdúu Críjto pañétúejpi llúúváabe íjcyánéllii meenu míamúnáama. Áronáacáa tsá dibye diityée méénuhíjcyádú méénutúne. Muuráhjáa ihdyu iiye pájámeíbyé pámé imítyuháñéré íímíbájchoki.

⁴ Muuráhjáa ííñújejpíyé íjcyaca tsá dibye llúúváábe íjcyáítyuró tsúúcajáa Moitséeúvuj téeveri Píívyéébe pícyóóné taúhbaju néhdújuco tsaate llúúvájte dííbyeke íícúvehíjcyámé íjcyánéllíihye. ⁵ Muuráhjáa diitye lluvájte Píívyéébeke íícúvehíjcyá pañétúeja duurúvaja níjkyéjiri íjcyajádú imyéénújá pañévu. Píívyéébéhjáa muurá Moitséeúvuke néehíí: “Ímíñeúvú tsáma méenuco éhnée ‘Tsinaií’ némeihbaúvú pañétúeja náávevu uke o úújetsóné u ájtyumídu.” Ehdúhjáa Píívyéébe nées Moitséeúvuke. ⁶ Áronáa éhniíñevu ícyooca pañétúétsihyi Jetsóo llúúváábe íjcyaaabe máhallúvú Píívyéébeke piáábó táumeihíjcyáhi. Dííbyej téeveríhjáa muurá Píívyéébe méema béhné pityájcoju meenu tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

⁷ Tujkénúhjáa dibye méenúné pityájcoju néhdu meíjcyáneríyé mepájtyetécá tsáhájuco béhné pityájcoju dibye méenúítyuróne. ⁸ Tujkénúné pityájcojúu néhdu míamúnaa ícyahíjcyátúnéllíi béhné pityájcojúréjuco dibye méenune. Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Béhné pityájcojúréjuco o méenúíñé tahñéjtema ijraéémuu, jodaámmu, íjcyámema. ⁹ Tsáhájuco o méenúityú diityé íhdé múnáaúvukée Ejíhtó ííñújitu o íjchívyétsócooca diityémá o méenudu néené pityájcoju. Dityée téené pityájcoju néhdu íjcyátúnéllíi diityéké múu íhvejtsódú ó meenúhi. Ehdú o nées Píívyéébe o íjcyáábe. ¹⁰ Ahdícyane tsíhdyuréjuco néené pityájcoju o méenúíñé ijraéémuma ditye ímíñeúvú téené uwááboju

iwáájácúne muhdú tene néhdu íjcyaki. Áijyu ímiááné tahñéjté íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáahi. ¹¹ Téijyu tsáhájuco múha óhdivu wáájácútsójcatsítyú pámeere íhtsútúróméhjimáyé ícyátújtsiméné oke wáájácúíñéllíhye. ¹² Áámedi o ídáátsóvéne ílluréjuco diityé imítyú o ábájííveíñe. Aane tsáhájuco mújyú o ítsáávéityúne.

¹³ Ehdúhjáa Píivyéébe béhné pityájcojuréjuco bóhówajtsóné íhdéené pityájcoju pañe mejjycarómé mepájtyetéityúrónéllíhye. Aane tsúúca mééma cápáyoovéhi.

9

Níjkyéjiri páñétúeja duurúvaja

¹ Teenée tujkénúéné pityájcoju túkévétsohíjcyá ííñújiri íjcyané duurúvájá pañétú muhdú dííbyeke ditye íícúvehíjcyaki. ² Aanéhjáa teeja imyéénúcooca meenúme míhyóócu mójcohóócú ímichi tétsihvu Píivyéébeke íícúveki. Tujkénúétsí méméhjáa ‘Ímiátsí’. Átsihyíhjáa imíwu néené peetéihcyú úníuri méétsáwá hallurí páaa dííbyé ícúve. ³ Áané bóunáálléríhjáa íjcyaho wájamuwávú wátájcámeítsí mémé ‘Páñétúetsí ímiátsí’. Átsihvúhjáa apáábyéré páñétúejpi llúúváabe Píivyéébema ihjyúvahíjcyáhi. ⁴ Átsihyíhjáa óórótu méénúmeíñe wáíjé téjé halluvú ditye Píivyéébeke idyúúruváné imyéwu cúvaane cóvátsohíjcyáíjé. Áané úníuríhjáa cajóónaba imíwu téenere óórótu hálluú, pañee, méénúmeíba. Áhbá pañéhjáa Píivyéébé

taúhbaju cáátúnúmeíñé newáyuwáácuu, Aróóuvú cuujúí béhjívaii, ‘manáa’ némeíñe pááá óoróíhlló pañe íjcyanee, éhdune. ⁵ Áhbá hallúríhjáa níjkyéji múnáajtétsí níjcyota ‘tétsihyi Píívyéébe íjcyane’ nééiyóne. Áámútsí nuwáácyúhjáa wállúríjiiúcunúne lliíñévú páñétúejpi llúúváabe iyáábé tujpácýó pícyohíjcyá míamúnáá imítyú íábájíívemeíki. Aane óví éhdunéré téeneri méihjyúváhi.

⁶ Ehdúhjáa duurúvaja imyéénújá pañévú paíjyuvaré llúúvájte tujkénúéhó pañévú iúcaávéne Píívyéébeke íícúvehíjcyáhi. ⁷ Áánetúhjáa páñétúétsihvu tsané pijcyábá lliíñe tsáijyuré páñétúejpi llúúváábere úcaávehíjcyá iyáábé tujpácýoma íimítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane íábájíívemeíki. ⁸ Ehdúu méénuhíjcyámé pamévareí Píívyéébema meíhjúvaíñé ímíbaávyétúné hajchóta. Aane méwaajácu Píívyéébé Apííchó túkevjtitori. ⁹ Muuráhjáa ihdyu Críjto mééma méénúíñe náávé iyámeke icyóvájtsóneri panévaríyé Píívyéébeke íícúvehíjcyáme. Áronáacáhjáa tsá ditye teene imyéénúneri ímíbaávyéítyuróne. ¹⁰ Muuráhjáa panévare majchóháñé, dooháñé, adóháñé, téííbúwáre méénuhíjcyámé Píívyéébe diityéké néhdújuco. Áhdurée íjpi ityútáváávécoca nítyámeíhijcyámé íímíbaávyeki. Éhdúu méénuhíjcyámé imyéénuhíjcyádú Píívyéébe téené taúhbaju Críjtoj téeveri icyápáyoácótúné hajchótá ímí diityéké íjtsúcunúki.

¹¹ Aabée Críjto bóhówááveebe icyooca páñétúejpi llúúváabe íjcyá tsaímíyé meíjcyaiñé mééma méenuúbe. Aabe icyooca míamúnaa méénútuja

tsaímíyé Píívyéébere méénúné duurúvájá pañétú máhallúvú piáábó táúmeíhijcyáhi. ¹² Tééjá pañévúu úcááveebe pañétúétsihvu. Ároobée tsá llúúvájtee méénuhijcyádú ténevá pijcyábádú ócájíwuu, cáávaraa, íjcyámeke idsíjívétsómé tujpácyoma úcáávetú tééneri Píívyéébeke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu páñetu ítyujpácyóré waagóoobe tsáijyúré pámé hallúvuréjuco tééneri mepájtyeteki. ¹³ Muuráhjáa éjyuúvú ímítyúúvémeke ócájimuu, cáávarámmu, íjcyámé tujpácyori wáchíyáhcuíhijcyámé ditye ímíjpyeteki. Téhduréhjáa ócájimééwáwúuke icyóvájtsóné ballíjyú íúúrúnúneri wáchíyáhcuíhijcyámé ditye íjpi ímíbaávyeki. Áronáacáhjáa tsá diityé imítyú ímíbaávyehíjcyatúne. ¹⁴ Áánetúu ihdyu Críjto ítyujpácyori meke ímíjpyetétsó méimítyutu. Píívyéébé Apííchóo múijyú muhdú íjcyáityúné dííbyeke piáábóneri pájámeíbyé mewájuryi íiné imítyú méénútúroóbe. Áánéllii dííbyé tujpácyó tsúúca meke ímíjpyetétsó ímítyúnéhjitu tsaímíyéjuco Píívyéébeke meíícúvéébema meíjcyame mewágóóóvétuki.

¹⁵ Diibyée muurá Jetsocríjtó tsáá béhné pityájcojúrējuco mééma imyéénuki. Muuráhjáa tujkénú Píívyéébe méénúné pityájcójú pañe íjcyámé imítyuháñé téhdure tsúúca ímíbaavyé díbye dsíjíveneri. Áánéllii ícyooca pámeere Píívyéébé tsúúca meke újcume tsaímíyéjuco dííbyema meíjcyaiñé díbyée néhduú. ¹⁶ Muurá múúne medsíjívétúné ihde mécaatúnú métsíméné caatyé újcuíñé úúbálléné waajácuháámi. Aane

medsijívécooca botsí ujcúmé teéne. ¹⁷ Áánetu méi medsijívétúné hajchótá tsá múha dómájcóityuró teéne waajácuháámí mecáátúnúrónááca. ¹⁸ Ahdúhjáa íivane Jetsocríjtói dsijívétúné hajchótá Píivyéébe íhdé múnáaúvuma tujkénúéné pityájcoju méénune néhdújuco ditye dííbyeke íícúvehíjcyané iyámeke illííhyánúmé tujpácyori. ¹⁹ Téijyúhjáa Moitséeúvú Píivyéébé taúhbajúúné úúbállehíjcyáhi. Átsihdyúhjáa obééjámú ihjíné tújpáíhdsíúvú nééne úméhéí níjcáutu ipícyoone ócájíwuúmuke, cáávaráwuúmuke, idsijívétsómé tujpácyó nújpácyotu icyátáhbóné pañévú iééníyóneri wáchíyáhcuube teene taúhbaju íjcyané waajácuháámí. Téhduréhjáa míamúnáake wáchíyáhcuúbe. ²⁰ Áánemáhjáa neebe diityéke: “Ámúhake íñe tújpácyori ó wáchíyahcú muhdú meíjcyáíñe pityájcoju Píivyéébe mééma méénúné uubálle.” ²¹ Áhduréhjáa duurúvaja wáchíyáhcuube páneere tééjá pañe íjcyánéhjimájuco. ²² Muuráhjáa teene Píivyéébé taúhbaju néé páneere tútávaavéné tújpácyoríyé ímíbájchómeíhíjcyáíñe. Áánéllíi tsá míamúnáá imítyuháñe pevénére ímíbaávyéítyuróne.

Críjto mewájuryi pájámeíñe

²³ Ehdúhjáa iyámeke idsijívétsómé tujpácyori duurúvaja ímíbáchohíjcyámé tééjá pañévú iúcaávehíjcyá Jetsocríjtóo mééma ítyujpácyori méimítyú ímíbájchómé dííbyema pañétúétsihvu meúújetéíñe nááve. ²⁴ Tsáháa díbye úcaávetú míamúnáa méénúné duurúvájá pañévú méimítyú ímíbájchoki. Muuráhjáa ihdyu pañétúeja níjkyéjiri

íjcyájá pañévúré úcááveebe máhallúvú Píívyéébema íhhyúvaki. ²⁵ Áronáacáa tsá dibye míamúnáajpi llúúváabe méénuhíjcyádú ténevá pijcyábádú iyámé tujpácyoma pañétúétsihvu úcáávehíjcyatú míamúnáá hallúvú Píívyéébema íhhyúvaki. ²⁶ Muuráhjáa ditye méénuhíjcyádú imyéénuca ííñujíi ípívyéévétsihdyu múhdújyúvájúcooíyó dibye méimítýú hallúvú dsíjivéne. Áronáacáa iéévé úújetétsihvu íbóhówáávéne tsáneere pájámeííbyé pámé hallúvuréjucu. ²⁷ Téhdure mee míamúnaa tsáneere medsíjívémema Píívyéébe muhdú meícyahíjcyáné ímíbájchoóhi. ²⁸ Muuráhjáa Críjto tsáijyúré pájameí pámé imítýuháñéré ímíbájchoki. Aabe tsiíñe itsáácooca tsáhájucu téénevu tsááityúne. Tsáiibye tsáimíyé dííbyeke téhmejíjcyámeke itsájtýeki.

10

¹ Muuráhjáa Moitséeúvuj tééveri Píívyéébe ájcúné taúhbaju Jetsocríjtó mééma méénúíñe náávére. Áánéllíihyée ténevá pijcyábádú iyámeke illííhyánúmedi Píívyéébeke ditye íícúvehíjcyárónáa tsá ditye ímíbáávyehíjcyatúne. ² Muuráhjáa tehdu tsáneere imyéénúneri tsúúca ímíbáávyeca tsáhájucu tsiíñe ditye tehdu méénuhíjcyáítyuróne. Áácáa diityé hallúrí tsáhájucu íiná íjcyáítyuróne. ³ Áronáacáhjáa ténevá pijcyábádú íhyallúvú iyámeke ídsíjívétsohíjcyánéllíi waajácuhíjcyámé ímítýúmé ííjcyane. ⁴ Áronáa tsá ócájimuu, cáávarámuu, íjcyámé tujpácyó méimítýú ímíbájchóítyuróne.

5 Muuráhjáa Críjto ííñujívú itsáácooca néé Píívyéébeke:

Míamúnaa ímítýú hallúvú iyámeke illííhyánúmedi uke íícúveróné diityéké tsá ímíbáávyétsotúne. Áánéllii íñe oke míamúnáájpídívú ú ípívyééevetsó o dsíjíveneri botsíi diityéké o ímíbájchoki. ⁶ Muurá ímítýuháñé ímíbáávyéero ditye iyámeke cóvátsohíjcyaróné tsá diityéké píáábotúne. ⁷ Áánéllii uke o nééhií: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú óhdityu díwaajácúháámitu tene cáátuvádú u ímillédú ó ijcyáhi.”

Ehdúhjáa Críjto néé Píívyéébeke ííñujívú itsáácoóca. ⁸ Tujkénúhjáa neebe míamúnaa Píívyéébé taúhbaju néhdújúcooro iyámedi dííbyeke íícúveróné diityéké ímíbáávyétsotúne. Áhduréhjáa neebe tsíñéhjiri ditye íícúveróné diityéké ímíbáávyétsotúne. ⁹ Áané boonétúhjáa tsiíñe neébe: “Áánu oo, Tápiivyéébej. Óvíi muhdú u ímillédú ó ijcyáhi.” Ehdúhjáa Jetsocríjtó íñéene íhdéené pityájcoju tsíhdyuréjuco cápáyoácóne. ¹⁰ Aabée Píívyéébe ímillédújuco mewájjyuri tsáneere pájámeíñé pámé hallúvuréjuco. Ehdúu díbye dsíjívenej téeveri Píívyéébe méimítýuháñé tsúúca ímíbajchóné tsá máhallúrí íjcyájúcootúne.

¹¹ Áánetúu éíjyuúvú íhdéené taúhbaju néhdújuco llúúvájte pájjyuvaré Píívyéébeke iyámedi íícúvehíjcyáne. Áronée tsá mújjyú míamúnáá imítýuháñé ímíbájchóítyuróne. ¹² Áánélliihyéhjáa

Jetsocrijtó mewájuryi tsáneere idsíjívéné boone Cááni Píívyéébé úniúvú ávyéjuutéhi. ¹³ Aabe tétsihdyu téhmehíjcyá Píívyéébe dííbyema ímunáake táhjaíñe. ¹⁴ Muuráhjáa tsáneere dsíjíveebe pámeere dííbyeke mecáhcujsómé téénej tééveri Píívyéébema meímíbaávyeki. ¹⁵ Aanéhjáa éhniíñevu Píívyéébe Íapííchoj tééveri méhdivu bóhówajtsoobe nééhií:

¹⁶ Ícyooca tsíhdyuréjuco nééné pityájcoju diityémá o méénuíñe ditye ímíñeúvú tééné uwaáboju iwáájácúne ímiáané ímílléne muhdú tene néhdu íjcyaki.

¹⁷ Áhdure tsiíñe neébe:
Diityé imítuyháñe o ábájíwéné tsáhájucó múijyú o ítsáávéityúne.

Ehdu muurá Píívyéébe méhdivu bóhówajtsó Íapííchoj tééveri. ¹⁸ Áánéllii tsáhájucó dííbyeke méimítýú hallúvú tsíeménéhjiri meíícúvéityú tsúúcajáa mééma dibye teene ímíbajchóné ábájíwéjúcónéllíhye.

Tsaímíyé Píívyéébema meíjcyáne

¹⁹ Ámuúha táñahbému, ícyooca tsúuca mépiivyété pamévare Píívyéébema meíhjuvané íínerí núhnévetúme Jetsocrijtóo dsíjívénej tééveri.

²⁰ Teenée nééiyóné dibye dsíjívéné tujkéveri duurúvájá pañétú tsátsii pañétúétsíi watájcó wáýámuwa dóchéreevé wajítahnécu. Ehdúu mééma ímíbájchoobe íícúbáhrámeíñeri téénej tééveri Píívyéébema ímí meíjcyaki. ²¹ Aabe Jetsóo páñétúejpi méhlluuváábé Píívyéébeéjté meíjcyámé avyéjuube íhtsútuúbe. ²² Áánéllii

metsu ímiááméré meíjcyáne ímíñeúvú dílbyeke mecáhcújtso tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa tsúúca páneere méimítyuháñé mééma ímíbájchoobe idsíjíveneri. Ehdúu meke ímíbájchoobe Píívyéébé Apííchoj téeveri. ²³ Ahdícyane óví ímíñeúvú méúraavyé tsaímíyé Píívyéébema meíjcyaiñé mééma díbye méenujító. Muurá Píívyéébe páneere méenuú muhdú íñéhijcyádu. ²⁴ Áánéllii metsu keená ímiááné íjcyanéréjuco meméenuhíjcyaki. Métsu ímiááné mewájyújcatsíñe panévaturé mepíáábójcatsíki. ²⁵ Tsá tsaate méhdityu ícyahíjcyádú pihcyáávevu tsáátumeréjuco meíjcyáítyuróne. Métsu metsápítsójcatsíñe paíjyuvaré mepíhcyáávehíjcyaki. Muurá méwaajácú lléváhréjuco tsiíñe Máavyéjuube Jetsocríjtó tsááiñe.

²⁶ Muurá tsúúca ímiáájító meúraavyéjúcooromé meímilléduré ímityúné meméenuhíjcyámé tsá múhdutú meímíbbáavyéítyuróne. ²⁷ Tehdu néemeke Píívyéébe waagóó dílbyeke icyáhcujsóné ímíllétúmeke ícúbáhráíñé cuujúwá ávyétá ihnáhó péétécunúwá pañévu. ²⁸ Muuráhjáa éjyúvú Moitséeúvuj téeveri díbye ájcúné taúhbaju néhdu tsaate ícyahíjcyátúmé hallúvú míityétsúba, pápihchúúmeváuba, úúbálléhajchíí tsúúca dsíjívétsohíjcyámé ídáátsóvetúmere. ²⁹ Aanéjííva awáá muurá éhniíñevu ícúbáhrámeímye Íllí mewájyuri ítyujpácýó wáágoóné icyáhcuítsótúne dílbyé Apííchó meke píáábóneri úúhívatéhijcyáme. ³⁰ Muurá Píívyéébe néehíí: “Ooréi ó ícúbáhraá ámuhá hallútú ímityúné ámuhakye méénúmeke.” Téhdure tsiíñe neébe: “Tahñéjteke ímityúné

meénúmema teene ó ímíbájchoóhi.” ³¹ Muurá
ápíchó teene Píívyéébe mééma ímíbájchoíñe.

³² Áánéllii máábájíívedí muhdúhjáa Críjtoke
ámuha mecáhcújtsótujkénúcooca ámuha
meícúbáhrámeíyonéhjí maáábúcu híjcyáne.

³³ Muuráhjáa ámúhadi tsaatédí tsijtye nehniwu
iúúhívaténe míamúnááj p#névú ícúbáhra híjcyáhi.
Áhdurée tsíjtyeke ditye meénúneri ámuha
méidáátsóvehíjcyáhi. ³⁴ Dityée cuvéhoojánúmedi

ámuha méidáátsóvehíjcyáhi. Ámúhá tsíeménée
ditye dójtúcúrónáa íllure ámuha méimíjyuhíjcyá
níjkyéjiri ímiátsíí íné imíjyaú mújyú níjkéváityúné
ámuha meíjcyaiñé mewáájácúnema. ³⁵ Áánéllii

Críjtoke ámuha mecáhcújtsónetu méíhvetédíñe.
Muurá dííbyeke ámuha mecáhcujtsóné ímí ámúhama
níjkévaáhi. ³⁶ Áánéllii múu ícúbáhrámeíyonéhjí

panévare íáábúcúne Píívyéébe ímillédú íjcyá meke
díbye nehíjcyádú tsáimiyéjuco dííbyema ámuha
meíjcyaki. ³⁷ Muurá dííbyé waajácúháámitu
Críjtodítýú nééneé:

Lléváhréjuco díbye tsiiñe tsááiñe. ³⁸ Ahdícýane
dííbyeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco o
íjtsúcunúme pájtyéteéhi. Áánetu dííbyeke
cáhcujtsójúcoorómé tsiiñe ímítýúnejcúvú
óómímyeke tsá ímí o íjtsúcunúityúne.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu. ³⁹ Áánéllii
tsá tsiiñe ímítýúnejcúvú meóómíjyúcóóityú
tsaate ímiáané cáhcújtsotúme wágóóóveímyé
meénuhíjcyádu. Muurá ihdyu ímiáané dííbyeke
mecáhcujtsómé mépájtyéteéhi.

11

Cahcújtso

¹ Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcujsómé méwaajácú muhdú iñéhdu mééma dibye méénuíñé teenéi maájtyúmitúrónáaáca. ² Tehdúhjáa méihdé múnáaúvudítyú tsaate ímí dííbyeke cáhcújtso meke ímí ijtsúcunúube.

³ Ahdu muurá íñe páneere múhdúné tsíeménéhjáa dibye meíténáa ípívyéjtsóturóné mecáhcujsó ímiááné dibye ípívyejtsóné pevétsihdyuré illure íihjyúváneri.

⁴ Abééhjáa muurá ímí Píívyéébeke icyáhcujsónéllii iñahbe Caíí ehniíñevu tsaímíyé dííbyeke ícúvehíjcyáhi. Aanéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunúne dííbyeke dilló ímiáábedi. Ehdúhjáa ímí Abéé cáhcújtsonéllii icyoocápi dííbyeke méítsáávehíjcyá tehdu mecáhcujsómeke Píívyéébe téhdure ímí íjtsúcunúki.

⁵ Áhduréhjáa Enóó ímí cáhcújtsonéllii dsíjívétúúbekéré dibye újcúúbeke tsáhájucu múha ájtyúmitúne. Áábedítyú Píívyéébe néé ímíhyeváa dibye icyahíjcyáné dibye ímillédu.

⁶ Tsá muurá Píívyéébe ímí íjtsúcunútú dííbyeke cáhcújtótúmeke. Áánéllii ihdyu dííbyema tsaímíyé menáhbévájcatsíñé meímílléhajchíí mecáhcujsó ímiááné dibye íjcyane. Áijyu meke píááboobe dííbyedi metsúúráméímyeke.

⁷ Téhduréhjáa Noéé ímí cáhcujtsóhi. Áánélliihyéhjáa Píívyéébe nújpacyo icyáájávétsoíñé dííbyeke nééne cáhcújtsoobe tsáijyúubaréi

tehdíivane ájtyúmitúroóbe. Áánemáhjáa míínécoba méénuube téémiri ítsíímema ipájtyeteki. Ehdúhjáa icyáhcujsódú íjcyaae pájtyeténáa tsijtye míamúnaa ícúbáhrámeíhi. Áábekéhjáa ímí Píívyéébe íjtsúcunú díbye ímí dííbyeke cáhcújtsónéllííhye.

⁸ Téhduréhjáa Aavaráá ímí cáhcujsóhi. Muuráhjáa Píívyéébe kiá dííbye iíñújí íjcyáíhullévú dííbyeke wállóónéllíi iwáájácútúróhullévú peebe dííbyeke icyáhcujsónema. ⁹ Aabéhjáa úújeté Píívyéébe dííbyeke iñéhdújuco ájcúné iíñújivu. Áronáacáhjáa ihdyu tétsii ícyahíjcyaae éhne múúne ullé múnaa íjcyadu nújuwááneríye. Téhduréhjáa Itsáamútsí ílli Jacóóboma nújuwááneríyé ícyahíjcyá téené pityájcójú pañéré íjcyánéllííhye. ¹⁰ Ehdúhjáa Aavaráá ícyahíjcyaae ítsohíjcyá mújyú muhdú íjcyáítyucóómí pañetu Píívyéébere méénúcoomívú iúújetéíñe.

¹¹ Téhduréhjáa mewa Tsáára ímí icyáhcujsónéllíi tsíímavá ajchíbá íjcyalle kéémelléjuco íjcyárolle. Muuráhjáa ihdyu Píívyéébe ímiááné dille tsíímávaíñé nééne icyáhcujsónéllíi tsíímavalle. ¹² Ehdúhjáa ávyeta kéémemútsíjyuco íjcyáromútsí tsáápíwúuke tsíímáváábedítýú mítyane míamúnaa llíyaaté mícúruma néwayúúhá íjcyadu eevératu.

¹³ Aaméhjáa pámeere dsíjívé Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyame Píívyéébée diityéké nénehji ájtyúmitúmére. Áronáacáhjáa ihdyu cáhcujsómé ímiááné diityéké iñéhijcyádú díbye diityémá méénúíñé díbyei méénútúrónáaáca. Aaméhjáa nehíjcyá ííñújiri ullé múnaáre íjcyane. ¹⁴ Ehdúhjáa

ditye néénetu méwaajácú tsiiji ííñuji ditye ítsohíjcyané tééjiri botsíi ííné imíjyaú íjcyáíji. ¹⁵ Muuráhjáa tsáháturo muhdú tene néétu tsiíñe ditye ííñújí ítsáávéne óómíiyóne. ¹⁶ Áronáacáhjáa ihdyu ávyeta imíllémé éhnííñevu ímí ditye íjcyáííñe ííñújí Píívyéébe níjkyejívú diityémá méénuji íájtyumíne. Áánéllihyéhjáa tsá Píívyéébe núcójpítsó íjtsúcunútú diityé Píívyéébe íjcyane.

¹⁷⁻¹⁸ Tsáijyúhjáa muurá Aavaráake ílli Itsáadítyú neébe: “Daachi Itsáadítyú lílyaatémé íjcyáá páñtúejte díjtsiménémúhaábe.” Ehdúhjáa Píívyéébe íñéeróóbedi Aavaráake waajácullé dibye ídsíjívétsóne icyóvájtsóóbedi dííbyeke íícúveki. Ahdújucóhjáa dibye méénújúcooróné dííbyeke ímiááné icyáhjútsónéllíhye. ¹⁹ Ímiááné cáhcújtsoobe Píívyéébe íhtsútuube dsíjívemeke tsiíñe bóhítsóne. Áánéllihyéhjáa íjtsúcunúúbé tsúuca íllíkye dibye lílíhyánúúbeke Píívyéébe tsiíñe bóhíitsoúvúdu.

²⁰ Áhduréhjáa Itsáá cáhcujtsó íllímutsi Jacóóboo, Etsaóoo, íjcyámútsí hallúvú píáábó Píívyéébeke dibye táúmeídyú diityétsikye dibye píááboíñe.

²¹ Áhduréhjáa Jacóóbó cáhcujtsó íááchimútsí Jot-séé hájchimútsí hallúvú píáábó dibye táúmeídyú Píívyéébe píááboíñe. Aabéhjáa ídátso dsíjiveríjyucó íjcyaaabe icyuujúityu icyátóróóvéne Píívyéébeke durúvahíjcyáhi.

²² Áhduréhjáa diibye íaachi Jotséé ímí icyáhjútsónéllíi ídsíjívéíñe ihde néé ihyájkímú íjraéémuke Píívyéébe diityéké íjchívyétsoíñe Ejíhto

múnáá hójtsí pañétu. Téhduréhjáa neebe diityéké ditye tétsihdyu ipyéécooca dííbyé bajcúné tééné iññújivu iúújeíñútuki.

²³ Áhduréhjáa Moitséej caanímútsí ímí Píívyéébeke icyáhcuújtsónéllii tsá íllityétú tééné iññújí avyéjuube diityéj tsíímé wapímúj tsííméwuú mudívú dsíjívétsótsóneri. Aamútsíhjáa diibye Moitséé ímíwu néebéwúuke itsíímáváábeke páátanú pápíhchúú nuhbává hajchóta.

²⁴ Aabéhjáa ikyéémévéne téhdure ímí Píívyéébeke icyáhcuújtsónéllii tsá ímíllétú teene Ejíhtó avyéjuúbé ajuúwá hájchidi idíllómeíñé diityémá ímí íjcyáiyónááca. ²⁵ Imílleebéhjáa ihdyu imúnaa ijraémú Píívyéébeéjté íjcyame ídátso ícúbáhrámeíhíjcyáromemáyé íjcyane. Tsáháhjáa diibye ímíllétú íñe íññújíene ímityúné múhajchótá dííbyeke ímíjyúúvétsóíñeríjííva íjcyáiyóne. ²⁶ Waajácuubéhjáa imúnáama íjcyabe ícúbáhrámeiyónáa nihñéétsihvúré Críjto ma tsaímíyējuco íjcyaiñé Ejíhtó iññújí avyéjuri ímí íjcyáiyóné ehniíñevu.

²⁷ Aabéhjáa Píívyéébeke íajtyúmitúróóbeke ímí icyáhcuújtsóóbedívú icyátsípáávéne íjchívyé tééné iññújí avyéjuube dííbyedívú cáyobáávatéroneri íllityétuubére. ²⁸ Aanéhjáa ímiááné icyáhcuújtsónéllii íhyájkímuke neebe ditye obééjámuke illííhyánúmé tujpácýori íhjáháñé llehówááné iwáchíyáhcu níjkyéji múnáájpikeye Píívyéébe wáloobe Ejíhto múnáaj tsíímé amíajtéké dsíjívétsóíñetu diityéj tsíímé ípájtyeteki.

29 Aaméhjáa idyé ímí icyáhcújtsónéllii tsaímíyé Tújpañe Móóá pajtyé nújpacyo dówáávéjítori. Ááme déjutúhjáa diitye Ejíto múnaa péérómé hallúvú nújpacyo wátáhaavémé májcanúhi.

30 Áhduréhjáa ímí icyáhcújtsónéllii Píívyéébe néhdújuco ditye Jericóó hallurí pápajtsi péhíjcyánéj piínévú 7 coojívatu técoomí mijco cáhvyabáne. 31 Áhduréhjáa Raáá nahtsíwamééwá íjcyárolle ímí icyáhcújtsónéllii tsaate diityédityú técoomí wáájavu péémeke tsaímíyé ihjyávú waatsúcúpejtsóhi. Áánéllihyéhjáa muurá técoomí múnaa icyáhcújtsótúné nijcaúvú úújetémé dsíjívemedityú pájtyetéle.

32 Áánetu íjcyarómé tsijtye téhduréhjáa ímí Píívyéébeke cáhcújtsómedityú o úúbálléiyómé Jedeóoo, Baráaa, Tsajtsóoo, Jetéee, Dabíii, Tsamoéee, íjcyame. Áhduréhjáa tsijtye Píívyéébé ihjyú uuballe múnaa ímí cáhcujtsóhi.

33 Ehdúhjáa ímí Píívyéébeke ditye cáhcújtsónéllii panévaturé dibye píaabómé tsaate tsíjtye múnáa inújíné caavácuhijcyáhi. Aaméhjáa tsaímíyé túkévétsócatsíhijcyáhi. Tsáijyúhjáa tsaatéké bájú oohímíyé dóóiyómeke pájtyetétsoóbe. 34 Áánetúhjáa tsaatéké cúújúwá pañévú ditye wájójcórómeke pájtyetétsoóbe. Tsaatéhjáa pátyetéhijcyá nñtsúmuri ditye llíihyánúyónetu. Áhduréhjáa íhnáhóoturómé ímunáake táhjáhijcyá dííbyere Píívyéébe píáábóneri.

35 Áhduréhjáa tsaate walléemú ímí dííbyeke cáhcújtsónéllii ítsime dsíjiverómé tsiíñe bóhíhijcyáhi. Áánetúhjáa tsijtye Píívyéébeke

icyáhcujsóné íhvéjtsótúné hallútú ícúbáhrámeke dsíjívétsohíjcyáme. Ehdúhjáa wájuumeítyúméré dsíjívéhíjcyá dsíjíverómé Píívyéébema ímí íjcyaiñé icyáhcujsónélliíhye. ³⁶ Áhduréhjáa tsíjtyeke téené hallútú ícúbáhrámeke úwáñehííñeri ichíjchúmeke cuvéhoojánuhíjcyáme. ³⁷ Tsaatékéjhjáa dsíjívétsohíjcyámé néwayúúnevu iáámúneri. Tsíjtyekéjhjáa tsahtúnéhjí wáchérécohíjcyáme. Áánetúhjáa tsíjtyeke ditye cáhcújtsónetu íbóíjcyúróné dsíjívétsohíjcyámé nñtsúmuri. Áánetúhjáa tsaate ídátso íñéúbamá íjcyatúmé úlleméré pehíjcyá obééjámuu, cáávarámuu, íjcyámé mñihénevu íbñíjívánéhjíma ícúbáhrámeímyére. ³⁸ Ehdúhjáa ídátso íñéúbará píívyétúné íiñújiri, cáméhbaúneri, pevétsíhjírí, páhejújí pañe cúwaméré pehíjcyá Píívyéébeke cáhcújtsotúmé díityéké cáávájúcóótúnetu.

³⁹ Ehdúhjáa mítyame ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímí tehdújuco díbye íjtsúcunúrómé tsáhái újcutú díityéké íájcuíñé díbye nééneé. ⁴⁰ Muurá ímíllebe tsaíjyúi meke téénevu íájcone tsaímíyé dííbyema meíjcyaki.

12

Jetsóope ícyahíjcyádú meíjcyáiyóne

¹ Aane tsúuca méwaajácú méíhdé múnáaúvúhjáa íhnáhóóróné pañe tsaímíyé Píívyéébeke úráávyehíjcyáne. Ahdu metsu panévare meke mújtátsoíyonéhjí meíhvéjtsóne tsaímíyé óóchévetúmére dííbyeke meúráávyeki. ² Muurájhjáa

tsúuca Jetsóó mééma ímbajchó tsaímíyé dííbyema meíjcyaiñé núcójpítsó páwachékevu idsíjíveneri. Áronée muurá tsá dibye núcojpiiletú bóónétu ííne ímíjyaú Píívyéébema íávyéjuutéiñe iwáájácúnema. Áábeke ihdyu metsu ímíñeúvú mecáhcújtsóne dibyée ícyahíjcyádú meíjcyaki.

³ Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa dibye míamúnáake iwájyúne ímítyúmé hójtsí pañevú íhvéjtsámeííbyedi ditye ícúbahráne. Aane múu ítsáávéne íhvéjtsotúmé tsaímíyé dííbyeke úraavyéhi. ⁴ Tsáhái muurá ámuha ímítyúnéhjiri meícúbáhrámeííne medsíjívétúne. ⁵ ¿A tsá ámuha meítsáávetú muhdú Píívyéébe ítsíime meíjcyámeke úwaabóne? Muurá íwaajácúháámitu neébe:

Tsá múu, Lli, múhdurá íjtsúcunútú Díavyéjuube o íjcyaaabe uke o túkévejtsóne. ⁶ Muurá áátsíime íjcyámeke íhnáhó ó úwaabó díityéké o wájyúnema.

Ehdu muurá Píívyéébe néehíí. ⁷ Ahdícyané ovíi ímíááméré meíjcyáne máaabúcu híjcyá éhne múúne méétsíimeke meúwaabódú meke dibye úwaabóne. ¿Mityá íjcyámé tsaate ítsíimeke úwáábotúme? Pámeere muurá méétsíimeke meúwaabó mewájyúnema. ⁸ Muurá Píívyéébe méétsíimeke meúwaabódú meke úwáábotúhahjící tsá dííbyej tsíime meíjcyatúne. Aame méijcyá ídátsó cáánivatúmé íjcyadu. ⁹ Muurá tsíimene meíjcyácooca méécáánimútsí meke úwaabóné melleebó díityétsikye mewájyúnema. Aanéjííva ¿íveekí tsá Méécááni Píívyéébeke mecáhcújtsóityú

awáá muhdú meíjcyáityúmé dííbyema meíjcyáíñéllii meke díbye úwáábohíjcyáne?
 10 Muurá méécáánumu meke úwáábohíjcyá wahájchotaré ííñújí hallúrí ímí meíjcyaki. Áánetu Píívyéébe meke úwaabóné éhnííñevu meke píaabó díbye íjcyadu ímiáámé meíjcyaki. 11 Muurá íhnáhó meke dítye úwaabóné ávyé meke pájtyene múhdurá téjyu méjtsúcunúhi. Árónáa téénetu meíllíjkívyéne bóónétu tsaímíyájucu meíjcyane.

Píívyéébeke éhdñvállémé hallúri ápíchó nééneé

12 Áánéllii imíchi meíjcyá tsaímíyé Píívyéébeke ámuha meúráávyeki. 13 Métsúúraméí tsaímíyé dííbyeke ámuha meúráávyéíyóneri tsijtye ámúhakyé ííténe ímíbáávyé ímí tsaméhjí ámuha dííbyeke meúráávyeki.

14 Aame pamévamáyé ímiááméré meíjcyá ímityúné dáríívéjcatsítyúme. Muurá ímiáámé meíjcyátúhajchíí tsá mújyú Píívyéébema meíjcyáityúne. 15 Áánéllii panévaré ímityúnéhjitu météhmeméí ámúhakyé díbye ipíááboki. Tsá múu tsíjtyeke tútávájtsotú éhne múúne námijtya meke tútávajtsódu. 16 Ihdícyáméhjima médómácójcatsídííñe. Tsá múu íhvéjtsotú ímí Píívyéébema ámuha meíjcyáiyóné éhnéhjáa Etsaóó ámíaaabe píáábó újcyúiyóné íbonéébedívú dójtúcútsámeídyu. 17 Muurá ámuha méwajácú díbyéhjáa újcyúiyóné píáábó íñahbe újcúné boonéréjucu téénevu cáání éllevu pééroobe íllurájucu báñúmeííñe. Ááneríhjáa ávyétá íhnáhó támeíyoobe

tsáhájucó újcutúne. Ahdu á múhakye tene ipájtyétu ímíñeúvú météhmeméi.

¹⁸ Muuráhjáa méihdé múnáaúvuma ‘Tsinaíi’ némeihbaúvú Píívyéébe íhjúvájyju tétsii íjyunúnáa cúújuwa peetécutúhi. Áhduréhjáa apííchówu kíjyébama níjyaba íjcyáné tujkéveri ííñuji vááúmeíhi. ¹⁹ Ájyúhjáa lleebómé Píívyéébe diityémá íhjúváné tujkéveri rojrócó íhjúváne. Ááneríhjáa íllityéne nééme éhniíñevu díbye íihjúvátuki. ²⁰ Íhdétújucóhjáa muurá díbye téénetu nééneé: “Tsaate íhdícyame iyáábéuba íñe cámehbáú túváámeke néwayúúneri, hójtsívari, médsíjívétsoco.” Ehdúhjáa íhdétújucó Píívyéébe nééne apíchó íjtsúcutúnéllii mítyane íllityémé téjyju diityémá díbye íhjúváne. ²¹ Diibyhjáa Moitséeúvú íjcyároobe téjyju muhdú tene pájtyene íájtyúmíne nééhi: “Muhdú íhya o íllityéneri ó uuvécutúhi.” Ehdúhjáa diityéké tene pájtyedu nééne muurá tsá á múhakye pájtyetúne.

²² Áronáa íhdyu tsá ámuha Píívyéébedi meíllityéjúcootúne. Muurá mítyame níjkyéji múnáa á múhakye náhbenúme ámuha méúújetéjucó páñétúétsihvu Tsióó caméhbaúvú dííbye cóomí Jerotsarée níjkyéjiri íjcyácomívu. Áánéllii ámuha tsúúca mépiivyété dííbyema méihjúváne. ²³ Aame ámuha pámeere íhdéejte cahcújtso múnáaúvuma téhullétú ámuha mémeháñé tsúúca cáátuvámé ímí méijcyá Píívyéébema muhdú méicyahíjcyáné pámeemáyé ímíbájchóííbyema. ²⁴ Áhdure tsúúca ámuha Jetsóoma ímí méijcyá ítyujpácyóo iwáágóóneri mééma béhne pityájcojúréjuco

meénúúbema. Tsáháa dibye pevénéré ítyujpácýó iwáágóóne dsíjivetú Abéeúvúhjáa dsíjivedu. Muuráhjáa ihdyu dibye ítyujpácýó wáágóónej tééveri Píívyéébe meke ímbajchóhi.

²⁵ Áánéllii tsá múu táhjälletú dibye meke iwáyýúne úwaabóne. Éíjyuúvúhjáa muurá Moitséeúvuj tééveri dibye úwaabóné lléébohíjcyatúmé ícúbáhrámeíhijcyá tééné déjúcotu. Aanéjii muurá dííbyere níjkyéjiri íjcyaaabe meke úwaabóné melléébótúhajchíí téhdure meke ícúbáhráiíbye. ²⁶ Muuráhjáa ‘Tsináli’ némeíhbaúvú díibye Moitséeúvuma dibye íhjuúváijyu ííñuji ávyétá íhnáhó vaaúmeíñetu neébe: “Tsiíñéi ávyétá íhnáhó ííñuji ó vaaúmeíchoó páneere íévéhóowari íjcyánéhjimájuco.” ²⁷ Ehdúhjáa neebe páneere ípyéé ípívyéjtsóné tsíeméné níjkévaíñe. Áánetu ihdyu tsane coévaá múijyú muhdú íjcyáityúne. ²⁸ Áánevéu tsúúca meke ájcuube íavyéjuvu muhdú meíjcyáityúmé dííbyema meíjcyaki. Áánéllii metsu dibye ímillédú meíjcyáne dííbyeke dúúrúvaméré metéhdújtsoki. ²⁹ Muurá íhtsútuube Mépiivyéébé íjcyaaabe ímítyúmeke waagóó éhne múúne cúújuwa tsíeméné áíúúdu.

13

Píívyéébema ímí meíjcyáiyóne

¹ Ahdícyane tsáma ámuha cahcújtso múnaa meíjcyame mewájyújcatsíñe méíhvéjtsodíñe. ² Máábájíívedí tsaímíyé ámuhá aahíve múnáake ámuha mewáátsúcúpétsohíjcyáne. Muuráhjáa ehdu

íaaíve múnáake wáátsúcu híjcyámé wáájácúratúné níjkyéji múnáake íícúvehíjcyáhi.

³ Áánéllii cúvéhóójari íjcyámeke mépiáábohíjcyá diityémá ámuha meíjcyáiyódúré meíjtsúcunúmeíñema. Áhdure múu ídáátsové ícúbáhrámeíhíjcyámedi téhdure ámuha diityédúré meíjcyane meíjtsúcunúmeíñema.

⁴ Téhdure ámuha metáábávájcatsímyema múu wajuújcatsíhi. Tsá múu íhdícyáméhjíma dómácójcatsíyúne. Muurá tehdu néémema Píívyéébe íhnáhooíñé teene ímíbajchóne.

⁵ Áhdure tsá múu mítyane ídsíídsíwáiyóneri íhjáacunútúne. Muhdú íjcyane múu ímí íjtsúcunú tehjúju. Muurá Píívyéébe néehíí: “Oke cáhcújtsómeke tsá o íhvéjtsóityúne. Aame tsá íínerí bánímeíityúne.” ⁶ Áánéllii muurá dííbyedívú mecátsípáávéne íínerí áábímyeítyúmé ménehíjcyáhi:

Píívyéébe tápiááboobe íjcyánéllii tsá o ílityétú míamúnaa óhdi ícúbáhráiyóneri.

⁷ Áhdícyane tsáma máábájíívedí muhdúhjáa tujkénú Píívyéébé íhjuu ámuéhakye úwaabómé ícúbáhrámeíyóné pañe tsaímíyé dííbyeke úráávyehíjcyáne. Ahdu tsaímíyé dííbyeke mécahcújtso.

⁸ Tsá muurá Jetsocríjtó mújyú tsíhdyuréjuco íjcyatúne. Íjcyadúré dííbye paíjyuváre. ⁹ Áánéllii máállítsámeídí tsíhdyuhjírre úwáábohíjcyámedívu. Muurá Píívyéébere meke iwájyúne tsípátsohíjcyá tsaímíyé dííbyeke meúraávyeki. Tsá muurá meke

dibye éhníñevu píáábóityuró téene tájpíjyuco meíjcyáiyóné tsane majcho maáwahíjcyámeke. Ehdu meénuhíjcyarómé íllure bañúmeíhi.

¹⁰ Áánetúu ihdyu Críjto mewájjyuri pájámeí íiné imíjyaú Píívyéébema meíjcyaki. Muuráhjáa duurúvájá pañévú dííbyeke íícúvéneri tsúúrameíhíjcyarómé tsá ímí dííbyema íjcyatúne.

¹¹ Muuráhjáa pañétúejpi llúúváabe iyámé tujpácyoma tééjá pañévú pañétúétsihvu úcáávehíjcyá ímítyuu, tsíjtyé imítyuu, íjcyane íímíbaávyeki. Ehdúhjáa imyéénúne díitye iyámeke tsiélllevu itsájtyéne cóvátsohíjcyáme. ¹² Ahdúhjáa muurá Jetsóoke cóómítyu tsiélllevu itsájtyéébedi íícúbáhráne dsíjívetsómé ítyujpácyó wágóóóvéneri pámeere míamúnáá imítyuháñé íímíbaávyeki.

¹³ Áánéllii óvíjyacóóné tsíjijtóríyé úwáábómeíñé meúráávyehíjcyáne. Métsu Jetsóokéréjuco meúráávyé tsíjtye meke dííbyekée itsárillehíjcyádú tsárálléróné pañe.

¹⁴ Tsá ííñújiri meíjcyatú pájjyuvaré muhdú íjcyáityúme. Píívyéébe ihdyu meke újcúcooca botsíi dííbyema méíjcyaa muhdú íjcyáityúmeréjuco. ¹⁵ Áánéllii metsu Jetsocríjtoj tééveri dííbyeke medúúrúváne dííbyé uwááboju tsíjtyeke meúúbálléneri dííbyeke meíícúveki.

¹⁶ Ahdícyane méíhvéjtsodí ámuha tsíeménetu tsíjtyeke mepíáábohíjcyáne. Ehdu meméénune ímí íjtsúcunúúbe.

¹⁷ Áhdure idyé múu ámúhá túkevjtsojtéké íávyejúúlléne lleebo dítye ámúhake úwaabóne. Muurá Píívyéébeke úúballeímýé muhdú imyéénuhíjcyáne. Áánéllii panévatúré ímíááméré

meíjcyá diityéké ámuha mekímóvéjtsótuki. Ímityúné ámuha medáríívémeíhajchíí tsá íínetú ámúhake tene píáábóityúne.

¹⁸ Muurá ícyooca muha ímí tsaííbuwáré meíjcyámeke Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Áánéllii múúhá hallúvú píáábó métáuméí ehdícyárónéhjí pañe ímí muha meíjcyaki. ¹⁹ Ímichi táhallúvú métáuméí íícúí ámúhadívú o úújetéki.

Dibye pítyajcöne

²⁰ Ahdícyane óvíi Píívyéébe Máavyéjuubée Jetsocríjtó obééjámú tehmeébédú néébe dsíjívéébeke tsiíñe bóhíitsoobe ámúhake ímíbajchóhi. Muuráhjáa Jetsocríjtó ítyujpácýó iwáágóóneri mééma béhné pítyájcoju meenú múijyú níjkéváityúne. ²¹ Áábej téeveri ihdyu óvíi meke túkévéjtsoobe muhdú dibye ímillédú meíjcyaki. Áánéllii metsu Jetsocríjtoke maávyéjútso múijyú níjkéváityúne.

²² Ámuúha táñahbémej, íllu íñe íhyaamí pañe ámúhake o túkévejtsóné tsáma tsáríyóné pañe melléébo. ²³ Téhdure ámúhake ó úúballé ménahbe Timotéó tsúúca cúvéhóójatu íjchivyéne. Aabe óhdivu íícúí wátsíhajchíí dííbyema muhcsi ámúhake máaahívéteéhi.

²⁴ Téhdure ámúhake ó úúballé Itáaría íiñúji múnaa ámúhake dúúruváne. Téhdure idyé ámúhá túkevéjtsojtémá pámeere cahcújtso múnáake ó durúváhi.

²⁵ Ahdícyane óvíi Píívyéébe ámúhake píaabó pámeekére. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48